

Ubaydov Diyorbek Aliyor o'g'li

Buxoro davlat pedagogika instituti "Musika ta'limi" yo'nalishi III bosqich talabasi

Hojiyev Mirshod Jalilovich

Buxoro davlat pedagogika instituti "Musika va tasviriy san'at" kafedrası o'qituvchisi

Annotasiya : *Ilmiy maqolada musiqiy qobiliyat va uning o'ziga xos xususiyatlari haqida bayon etilgan. Musiqiy qobiliyatlarni aniqlashning universal usuli qo'shiq aytishdir. Qo'shiq aytish bir vaqtning o'zida eshitish va ritmik tuyg'uni faollashtiradi va eng muhimi, qo'shiq aytish allaqachon bola tomonidan amalga oshiriladigan musiqiy jihatdan mazmunli ijro jarayonidir.*

Tayanch so'zlar: *musika, xususiyat, qo'shiq, hissiyot, ma'naviyat, axloqiy madaniyat, san'at, adabiyot, bola, mahorat*

Аннотация: *В данной статье описаны музыкальные способности и их уникальные особенности. Универсальным методом определения музыкальных способностей является пение. Пение одновременно активизирует слух и ритмическое чувство, а главное, пение – это уже музыкально-содержательный исполнительский процесс, совершаемый ребенком.*

Ключевые слова: *музыка, персонаж, песня, эмоции, духовность, моральная культура, искусство, литература, ребенок, умение*

Yosh avlodning musiqiy iste'dodini, madaniyatini yuksaltirish, xalqning ma'naviy boyligi xalq qoshiqlari durdonalarini sevib organish hozirgi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Bu esa o'z navbatida, musika san'ati asosida oquvchi shaxsining ma'naviy, axloqiy madaniyatini, milliy gurur va vatanparvarlik tarbiyasini amalga oshirishga xizmat qiladi. Ijodiy mahorat, nafosat va badiiy didni o'stiradi, fikrlash darajasini kengaytiradi. Musiqiy qobiliyatlar, B.M. Teplov, psixologlar tomonidan 150 yildan ortiq vaqt davomida o'rganilgan, ammo ularning tabiati, tuzilishi (elementlarning bog'lanish usuli) yoki asosiy tushunchalarning mazmuni to'g'risida hali ham yagona nuqtai nazar mavjud emas. Uning fikricha, musiqiy qobiliyatlar - bu musika sohasidagi idrok etish, ijro etish, musika kompozitsiyasi va o'rganish qobiliyatini belgilaydigan

shaxsning individual psixologik xususiyatlari. Bu yoki boshqa darajada, deyarli barcha odamlar musiqiy qobiliyatlarga ega. B.M. Teplov o'zining "Musiqqa qobiliyatlari psixologiyasi" klassik asarida birinchi bo'lib musiqiy qobiliyatlarni asosiy (yoki umumiy) va maxsus (yoki maxsus) deb tasnifladi. Agar tinglovchiga asosiy musiqiy qobiliyatlar kerak bo'lsa (ularsiz odam musiqqa bilan tanish bo'lolmaydi va bundan tashqari, uni chuqur anglay olmaydi), unda professionallar uchun maxsus qobiliyatlar kerak cholg'uchilar : bastakorlar, ovoz muhandislari yoki vokalistlar.

Oxirgi yuz yillikda musiqqa qobiliyatini o'rganish bo'yicha ko'plab tadqiqotlar va ilmiy ishlar amalga oshirildi. Rus olimlarining yutuqlari orasida biz N.A. Vetlugina, M.G. Aranovskiy, G.M. Tsypina va boshqalar. "Bolalarning musiqiy qobiliyatlarini diagnostikasi" kitobining muallifi V.P. Anisimovning ta'kidlashicha, "musiqiy qobiliyatlar tuzilishi modeli quyidagicha ko'rinadi: hissiy ta'sirchanlik musiqiylikning "yadrosini" tashkil qiladi va (tuzilish elementlari bilan bir qatorda - balandlik va tembr-ritmik, tembr va garmonik, dinamik va formativ eshitish) aniqlaydi. musiqqa bilan o'zaro munosabatlarning shaxsiy ahamiyati. Bu musiqiy faoliyatning motivatsion yo'nalishini belgilaydi.

Yosh avlodning musiqiy qobiliyatiga to'g'ri tashxis qo'yish uni musiqqa kabi san'at turi bilan tanishtirish yo'lidagi muhim qadam bo'lib, tabiiy qobiliyatlarni to'g'ri rivojlantirish nafaqat malakali va muvaffaqiyatli musiqqa ixlosmandini shakllantirishning g'oyat muhim shartidir. ayniqsa, ijodiy salohiyatingizni to'liq ro'yobga chiqara oladigan professional musiqachini tarbiyalash uchun juda kerakli.

Jahon. Alekseev to'rtta asosiy musiqiy qobiliyatni aniqlaydi: musiqiy eshitish qobiliyati, ritm hissi, musiqiylik va musiqiy xotira (esda tutingki, B. Teplov xotirani umumiy qobiliyat deb tasniflaydi).

Musiqiy qobiliyatlarni aniqlashning universal usuli qo'shiq aytishdir. Qo'shiq aytish bir vaqtning o'zida eshitish va ritmik tuyg'uni faollashtiradi va eng muhimi, qo'shiq aytish allaqachon bola tomonidan amalga oshiriladigan musiqiy jihatdan mazmunli ijro jarayonidir. Bolaning qo'shiqlarni aniq va ifodali kuylash qobiliyati uning musiqani o'rganishga moyilligi borligini tasdiqlaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning aksariyati ovoz balandligini nazorat qilish nuqtai nazaridan ham, ritm jihatidan ham noto'g'ri qo'shiq aytadilar.

Eslatma sifatida xulosa qilib, shuni ta'kidlab aytamizki, ushbu sohadagi ko'plab tadqiqotlarga qaramay, hozirgi kunga qadar musiqiy qobiliyatlarning yagona tasnifi yoki musiqiy ma'lumotlarni ishlab chiqish tizimi mavjud emas, bolaning musiqiy rivojlanishi, o'quvchining musiqiy rivojlanishining kaliti uning musiqiy motivatsiyasining o'sishi, musiqaga bo'lgan muhabbati va uning imkoniyatlarini tushunishidadir.

ADABIYOTLAR:

1. Teplov, B.M. The psychology of musical abilities. // Selected works: in 2 volumes. - M.: Pedagogika, 1985. - T. 1. - 328 p.
2. Alekseev, A. D. Piano teaching methods: a textbook for music universities and colleges / - 4th edition, stereot. / - St. Petersburg: Music Planet, 2017. -278 p.
3. Grigoryev V. Yu. Methodology of teaching violin. -M.: Klassik XXI century, 2019. - 256 p.
3. Нуруллаев Ф.Г. Импровизаторское творчество в XX веке по сфере музыки// «SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal ISSN: 2181-1601, 2021.- pp. 582-587.
4. Nurullayev F.G. [FORMATION OF AESTHETIC EDUCATION OF CHILDREN ON THE EXAMPLE OF BUKHARA FOLKLORE SONGS](#). Euro-Asia Conferences 1 (1), 34-36.
5. Nurullayev F.G. [METHODOLOGICAL REQUIREMENTS FOR THE SELECTION OF BUKHARA FOLK SONGS IN MUSIC EDUCATION](#). Web of Scientist: International Scientific Research Journal 1 (01), 83-88.
6. Nurullayev Farrux Gaybulloyevich. Maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqiy faoliyati. THE MULTIDISCIPLINARE JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY,VOLUME-3, ISSUE-4,ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,2023-5.384 ResearchBib IF: 8.848 / 2023, 14-19.
7. Нуруллаев Ф.Г., Нуруллаева Н.К. Музыкально-историческое наследие центральной Азии (психологический настрой армии Темура). Психология XXI столетия, 18-20 марта 2020 года С. 115-118.
8. Нуруллаев Ф.Г. Мусиқа таълимида Бухоро фольклор қўшиқларига қўйиладиган методик талаблар. Pedagogik mahorat, Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 2020, 3-son. Вухоро. Б.175-180.
9. Нуруллаев Ф.Г., Нуруллаева Н.К. Роль фольклорных песен в воспитании учащихся. Научно– методический журнал «Проблемы педагогики» №3(48). Москва 2020. С.15-17.
10. Нуруллаев Ф.Г., Нуруллаева Н.К. Формирование эстетического воспитания детей на примере Бухарских фольклорных песен. «MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS» collection of scientific works of the international scientific conference Issue 4(260 Warsaw, Poland 2020. P. 139.
11. Nurullayev F.G., Madrimov B.K., Rajabov T.I. Teaching Bukhara Children Folk Songs in Music Lessons as an Actual Problem. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, Vol.24, Issue 04, 2020 P. 6049.

12. Нуруллаев Ф.Г., Случайный выбор качественных характеристик материала по музыки или порядок его изложения в процессе создания музыки или исполнения опуса//«SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal. ISSN: 2181-1601, 2021.- pp. 588-593.
13. Nurullayev F.G. FORMATION OF AESTHETIC EDUCATION OF CHILDREN ON THE EXAMPLE OF BUKHARA FOLKLORE SONGS. Euro-Asia Conferences 1 (1), 34-36.
14. Nurullayev F.G The Role and Significance of Folk Music in Raising Children.European Journal of Innovation in Nonformal Education(EJINE) Volume 2| Issue 5| ISSN:2795-8612 . Accepted 14 May2022.
15. Nurullayev F.G. METHODOLOGICAL REQUIREMENTS FOR THE SELECTION OF BUKHARA FOLK SONGS IN MUSIC EDUCATION. Web of Scientist: International Scientific Research Journal 1 (01), 83-88.
16. Nurullayeva N.G., Nurullaeva N.K., Nurullaev B.G. Role and significance of folklor music in the upbringing of children of preschool age. Academicia An International Multidisciplinary Research Journal. Vol.10, Issue 10, October 2020.
17. Nurullayev F.G. Узлуксиз таълим тизимида Бухоро фольклор кўшиқларини ўргатишнинг ўрни ва аҳамияти// O'zbekiston Milliy Universiteti xabarлари, Ўмиy-nazariy va metodik jurnal 2021-yil 6-son.- Toshkent. B.177-186.
18. Нуруллаев Ф.Г., Музыкальный процесс в западной музыке// «SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal ISSN: 2181-1601, 2021. - pp.570-575.
19. Нуруллаев Ф.Г., Нуруллаева Н.К. Роль фольклорных песен в воспитании учащихся// Научно – методический журнал «Проблемы педагогики». №3 (48). - Москва 2020.- С.15-17.
20. Nurullayev F.G The Role and Significance of Folk Music in Raising Children.European Journal of Innovation in Nonformal Education(EJINE) Volume 2| Issue 5| ISSN:2795-8612. Accepted 14 May2022.
21. Nurillaev F.G. Results of Experimental Work on Teaching Bukhara Folk Songs in Music Education and their Effectiveness. International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD) Special Issue on Modern Trends in Science, Technology and Economy.P.106-109.Available Online: www.ijtsrd.com e-ISSN: 2456 – 6470
22. Нуруллаев Ф.Г., Норова Ш.У. Психология музыкальных дидактических игр на интегрированных занятиях// Вестник интергративной психологии. Журнал для психологов. Выпуск №17, 2018. – С.295-299.

23. **Nurillaev Farrukh Gaybullaevich-** The technology of organizing the aesthetic education of students by means of folk songs. European Chemical Bulletin (Scopus-Q3) ISSN2063-5346. 2023, 12 (Special Issue7), 1987-1996
24. Фаррух Гайбуллоевич Нуруллаев. Моделирования педагогических с музыкальным уклоном действие объектов через математический аппарат в педагогике// Science And Education Scientific Journal, Issn 2181-0842, Volume 3, Issue 1, January 2022.589-595.
25. Фаррух Гайбуллоевич Нуруллаев. Интерактивные уроки музыки по программы Steam// Science And Education Scientific Journal, Issn 2181-0842, Volume 3, Issue 1, January 2022.595-602.
26. Нодира Каримовна Нуруллаева. Методические аспекты музыкального образования, особенности обучения народных песен в 5-7 классах// Science And Education Scientific Journal, Issn 2181-0842, Volume 3, Issue 1, J-2022
27. Nurullayev F.G. Rustamov F.T. Education Of A Child By Music In The Early Period Of Life. Spectrum Journal of Innovation Reforms and Development, volume 22,December2023,ISSN(E):2751-1731.
28. **Nurillaev Farrukh Gaybullaevich-** The technology of organizing the aesthetic education of students by means of folk songs. European Chemical Bulletin (Scopus-Q3) ISSN2063-5346. 2023, 12 (Special Issue7), 1987-1996
29. Nurullaev F.G. The role of folklore in the raising of children. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. 8 No. 12, 2020 Part III ISSN 2056-5852.
30. Нуруллаев Ф.Г., Композиционный и исполнительский процесс в музыке // «SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal ISSN: 2181-1601, 2021.- pp. 576-581.